

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

www.lpkts.lt

Trisdešimt trejetieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2021 m. vasario 26 d.

Nr. 8 (1414)

Ką „Miško broliams“ pasakytų Vanagas

Angelė JAKAVONYTĖ

Simboliškai sutapo, jog išvakarėse prieš teismo sprendimą iškeldinti buvusį partizaną Albiną Kentrą ir jo įkurtą draugiją „Miško broliai“ iš pastato Totorių g. 9/Labdarių g. 10, Vilniuje, perskaičiau Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro išleistą Merkio rinktinės štabo dienoraštį, kurį rašė partizanų vadas Adolfas Ramanauskas-Vanagas. Dienoraštis tikrai sukrėtė – protu nesuvokiama, kiek tuomet vyrai, išėję į mišką, turėjo drąsos, valios ir ryžto aukotis dėl Lietuvos laisvės.

Ypač sujaukino kratos aprašymas mano gimtajame Kasčiūnų kaime: „Šiandien ypatingesnė diena, nes rusai čia pat. Girdėjau štai prieš 40 min. Jų žingsniai – taip arti buvo. Dabar jie vėl artinasi. Šiuo metu yra 14 val. Tokių valandų nedaug žmogaus amžiuje. Šiuo metu sprendžiasi ...Gyventi ar mirti. Ir tai tuomet, kai žmogus jaunas, pilnas energijos, kūrybos, pasiaukojimo nenuilstamai dirbti mielos Lietuvos laimingesnei ateičiai. Mano, Kazimieraičio ir Strazdo gyvybės Dievo rankose... Štai šią minutę viskas gali subyrėti ir tekti už keleto valandų jau gulėti išniekintam bolševikų pajūkai... Ši šventa kova turi baigtis pergale, nes mes kovojome už tikrą laisvę, šventą per amžius lietuvių mylėtą tikėjimą“.

Perskaičiusi šiuos žodžius pagalvojau: o ką parašytų Vanagas, išgirdęs žinią, jog mūsų jau laisvos Lietuvos teismas priėmė sprendimą iškeldinti buvusį partizaną, politinį kalinį A. Kentrą ir jo įkurtą „Miško broliai“ draugiją iš laisvės gynėjų, šaulių,

Albinas Kentra, Vyčio Kryžiaus ordino kavaliereus, Laisvės premijos laureatas

kitų savanorių rankomis atstatyto pastato? „Miško brolių“ draugijos priešieškiny, kuriuo jie prašė draugiją pripažinti šio statinio dalies statytoju ir pačios draugijos jėgomis ir lėšomis pastatytą statinio dalį leisti įregistruoti draugijos vardu, atmetas. Kokiais teisės aktais vadovaujan-

tis galėjo būti priimtas toks teismo sprendimas, jeigu dar 2011 m. neskundžiama nutartimi Lietuvos Vyriausiasis Administracinis teismas nustatė, kad „Miško brolių“ draugija pakeitė didžiąją dalį pastato ir iš esmės sukūrė naują daiktą?

(keliamo į 8 psl.)

Rasti ir atpažinti 11-os partizanų ir jų rėmėjų palaikai

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras pranešė, kad pavyko surasti ir atpažinti 11-os ginkluotojo Pasipriešinimo dalyvių ir jų rėmėjų palaikus. Vilniaus Našlaičių kapinėse rasti ir identifikuoti dveji sovietinių okupantų mirties bausmės nubaustų ir sušaudytų partizanų palaikai: 33 metų Vytauto apygardos Lokio rinktinės Sartų rajono štabo viršininko Vytauto Miškinio-Viesulo (sušaudytas 1962 m.) ir 35 metų Priskėlimo apygardos štabo aprūpinimo skyriaus viršininko Pranciškaus Prusaičio-Lapės – paskutiniojo mirties bausmės nubausto partizano (sušaudytas 1963 m.).

Pranciškus Prusaitis-Lapė

2019 m. Druskininkų savivaldybės Leipalingio kapinėse reekshumuoti 34 partizanų palaikai, iš kurių jau atpažinti 7 partizanų ir 2 rėmėjų palaikai, dar 3 asmenų palaikai baigiami identifikuoti. Leipalingyje atpažinti: 16 metų rėmėjas Alfonsas Bubnelis, 18 metų ryšininkas Vytautas Kauzonas, Dainavos apygardos Šarūno rinktinės Vytenio tėvūnijos vadas 39 metų Petras Vilkelis-Barzdukas; Vytenio tėvūnijos partizanai: 21 metų Juozas Barkauskas-Vėjūnas, 21 metų Petras Žakevičius-Tautmylis, 26 m. VDU Medicinos fakulteto studentas Antanas Šerkšnas-Bijūnas, 31 m. Bolius Sotnikas-Milžinas; taip pat Dainavos apygardos Šarūno rinktinės Juozapavičiaus tėvūnijos partizanai: 19 metų Petras Videika-Klevas ir 25 m. Vladas Amšiejus-Neris.

Visi šie laisvės kovų dalyviai žuvo Leipalingio valsčiuje. Keturi iš jų žuvo 1949 m. kovo 9 d., kai okupantai aptiko Norkūnų kaime esantį bunkerį (žuvo partizanai Bolius Sotnikas-Milžinas ir Juozas Barkauskas-Vėjūnas) ir Smališkės kaime Onos Paliutienės namuose esantį bunkerį (iš čia žuvusių atpažinti partizanai Petras Vilkelis-Barzdukas ir Petras Žakevičius-Tautmylis). Iš stipriai sudarkytų palaikų galima daryti prielaidą, kad MGB į O. Paliutienės namuose esantį bunkerį buvo įmetę granatą.

1949 m. lapkričio 14 d. agentui smogikui suorganizavus fiktyvų susirinkimą Panaros pamiškėje žuvo partizanai Vladas Amšiejus-Neris ir Petras Videika-Klevas bei du ryšininkai, iš kurių atpažintas Vytautas Kauzonas.

(keliamo į 6 psl.)

Ar dar sugrįšime kada į tėviškėlę brangią?

Edvardas STRONČIKAS

Šį straipsnį neatsitiktinai taip pavadinu, paėmęs porą eilučių iš gaudžios tremtinių dainos „Ir tas dulkėtas traukinys“ posmelio. Jaučiu pareigą pasidalyti oficialių ir viešai prieinamų dokumentų duomenimis paremta informacija apie tėvyninius, grįžusius ir ketinančius grįžti į Lietuvą iš Sibiro ir kitų kraštų, atsakyti į klausimą – ir kaip tam pasitarnavo laisvos Lietuvos valdžios per praėjusius tris dešimtis metų.

1990 m., tik atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę, jau pirmoji Vyriausybė kaip vieną iš prioritetinių savo veiklos kryptių pradėjo formuoti socialinę valstybės politiką tremtinių grįžimo klausimais. Nuo pat 1992 m. vos sustiprėjusi Lietuvos valstybė buvo įsipareigojusi padėti reabilituotų politinių kalinių, tremtinių bei jų vaikų šeimoms sugrįžti į Lietuvą, įsilieti į jos naują gyvenimą. Iš valstybės investicijų (valstybės biudžeto, privatizavimo fondo, valstybės užsienio paskolų) buvo nuolat skiriamos lėšos aprūpinti gyvenamosiomis patalpomis (butais) ir nuomos pagrindais jas skirti grįžtantiems politiniams kaliniams ir tremtiniams bei jų šeimų nariams ir suteikti valstybės paramą grįžtančių asmenų persikėlimo išlaidoms padengti ir socialinės integracijos priemonėms vykdyti.

Pažvelkime praecitin, panagrindėkime ketinančių grįžti mūsų likimo brolių ir sesių dabartinę situaciją pagal LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktus duomenis.

Aprūpinimas gyvenamosiomis patalpomis (butais)

1992–2020 m. laikotarpiu Lietuvos miestuose ir savivaldybėse iš viso buvo pastatyta ar nupirkta grįžtančių tremtinių šeimoms 2067 butai, daugiausiai jų miestuose: Vilniuje – 787, Kaune – 282, Klaipėdoje – 157, Šiauliuose – 65, Panevėžyje – 62, Alytuje – 42, Marijampolėje – 20; rajonų savivaldybėse: Mažeikių – 46, Raseinių – 41, Rokiškio – 30, Telšių – 30, Tauragės – 27, Šilutės – 24, Kėdainių – 24, Jonavos – 23. Šiai aprūpinimo butais programai iš viso buvo panaudota apie 33 mln. eurų.

Didžiausias grįžtančių šeimų aprūpinimas butais nuomai srautas buvo 1992–2014 m. laikotarpiu, iš viso butus nuomai gavo 1934 šeimos.

(keliamo į 2 psl.)

Ar dar sugrįšime kada į tėviškėlę brangią?

(atkelta iš 1 psl.)

2015–2020 m. laikotarpiu tempas beveik sustojo, butų grįžtantiems parūpinti net 15 kartų mažiau, iš viso – 133 butai: Vilniuje – 99, Klaipėdoje – 15, Kaune – 13, Panevėžyje – 1, Širvintų rajono savivaldybėje – 2, Ignalinos, Kėdainių ir Zarasų rajonų savivaldybėse po butą.

Situaciją dar geriau atspindi 2019 ir 2020 metai.

Štai 2019 m. buvos skirta iš viso 301 tūkst. eurų įgyti butams Vilniaus miesto savivaldybei (4 butams skirta 251 tūkst. eurų) ir Klaipėdos miesto savivaldybei (1 butui skirta 50 tūkst. eurų).

2020 m. įgyvendinant investicijų projektą „Politinių kalinių ir tremtinių šeimų sugrįžimo į Lietuvą ir jų aprūpinimo programos įgyvendinimas savivaldybėse“ skirta 181 tūkst. eurų valstybės biudžeto lėšų, iš jų 131 tūkst. eurų skirta Vilniaus miesto savivaldybei ir 49 tūkst. eurų – Klaipėdos miesto savivaldybei. Vilniaus m. savivaldybės administracija įgijo du butus, Klaipėdos m. savivaldybės administracija įgijo vieną butą. Iš viso Lietuvos savivaldybėse 2020 m. butais nuomos pagrindais aprūpinta 12 grįžusiųjų nuolat gyventi į Lietuvą politinių kalinių ir tremtinių šeimų: Vilniuje aprūpinta 10 šeimų ir Klaipėdoje – dvi šeimos (devynioms šeimoms buvo išnuomoti šiose savivaldybėse ankstesniais metais nupirkti butai).

2021 m. vasario 1 d. duomenimis, savivaldybių grįžtančių tremtinių sąrašuose įregistruotos 72 grįžtančių tremtinių šeimos. Daugiausia grįžtančių asmenų šeimų butų laukia Vilniaus miesto savivaldybėje (51) ir Klaipėdos miesto savivaldybėje (17). Taip pat Panevėžio miesto savivaldybėje butų laukia dvi šeimos ir Palangos miesto bei Lazdijų rajono savivaldybėse – po vieną šeimą.

Paradoksalu tai, kad 2020 m. paibaigai Lietuvos savivaldybėse buvo iš viso net 38 laisvi butai (2019 m. buvo 23 laisvi butai). Pavyzdžiui, Vilniaus savivaldybėje 2021 m. vasario 1 d. buvo 14 laisvų butų (tarp jų ir du butai įsigyti praėjusiais metais).

Savivaldybės įmonė „Vilniaus miesto būstas“ padariusi patikras nustatė, kad daugumą šių butų tremtiniai pernuomojo ir išvažiavo į gimtinę, šie butai savivaldybės buvo atsiimti ir yra laisvi. Rusijoje yra šeimos, kurios laukia butų Vilniuje, tačiau šiuo metu jų iš ten neišleidžia ir dėl viruso COVID-19 karantino, ir dėl kitų priežasčių.

2021 m. savivaldybėms įsigyti grįžtantiems tremtiniams butus Valstybės biudžete lėšų nenumatyta. Kas atsitiko? Manau, kad situaciją stipriai pakeitė keletas faktorių. Pirmasis – 2004 m. LR Seime buvo pakeista įstatymo nuostata, pagal kurią grįžtantiems į Lietuvą tremtinių vaikams buvo panaikinta teisė į iš valstybės (savivaldybės) nuomojamą butą, ši teisė palikta tik jų tėvams – reabilituotiems politiniams kaliniam ir tremtiniams. Kitas faktorius

– miestų ir rajonų savivaldybėse grįžtančių asmenų, norinčių apsirūpinti gyvenamosiomis patalpomis, sąrašai buvo sudaromi tik iki 2009 m. gruodžio 31 d. (šiuo metu sąrašas yra baigtinis ir toliau nėra tęsiamas). Tokį sprendimą priėmė 2008–2012 m. kadencijos LR Seimas dėl pasaulinės finansinės krizės ir finansinių galimybių to meto Lietuvoje. Bet dabar 2021-ieji, krizė – praeityje.

Kitas faktorius – nesulaukę paramos butų nuomai, daugybė tremtinių šeimų iš Rusijos ir kitų kraštų savarankiškai grįžo ir įsikūrė savomis lėšomis arba su čia gyvenančių giminių ar artimųjų parama. Manau, kad ir Rusijoje per praėjusius 10–15 m. buvusių tremtinių gyvenimo aplinkybės kiekvienai šeimai pasikeitė individualiai, galėjo per tą netrumpą gyvenimo laikotarpį atsirasti naujų grįžti ketinančių šeimų, todėl, manau, reikėtų atnaujinti ir tęsti norinčių ir galinčių grįžti į Lietuvą buvusių tremtinių sąrašą. Bet tam reikia dabartinio Seimo valios ir naujų sprendimų.

Parama grįžtančių asmenų persikėlimo išlaidoms padengti ir socialinės integracijos priemonėms vykdyti

Valstybės paramą 1992–2018 m. gavo daugiau kaip 5 tūkst. į Lietuvą gyventi grįžusių asmenų, tam išleista virš 7 mln. eurų (lietuvių kalbos kursams Lietuvoje, Rusijoje esančioms lietuvių bendruomenėms pagal projektus „Pamokos bendruomenėse: pakeliui į Lietuvą“, grįžtančių tremtinių laikinojo apgyvendinimo punkte gyvenantiems asmenims išlaikymo išlaidos, pašalpos persikėlimui ir įsikūrimui, grįžtančių tremtinių vaikų vasaros stovykloms Lietuvoje, perkvalifikavimo kursams ir darbo vietų sukūrimui Lietuvoje).

Per šį laikotarpį pašalpas persikėlimui ir įsikūrimui gavo per 4,5 tūkst. grįžusių asmenų, valstybinės lietuvių kalbos mokymo kursus sėkmingai baigė ir išlaikė egzaminus apie tūkstantis grįžusių asmenų.

Garsi pasaulyje kaip lietuvių politinių kalinių, tremtinių ir išėivių vaikų sugražinimo į Lietuvą ugdymo įstaiga gimnazija „Vilniaus lietuvių namai“ kasmet organizuoja vasaros stovyklą gimnazijoje besimokantiems užsienio lietuviškų bendruomenių lietuvių kilmės tremtinių ir politinių palikuonių vaikams bei etninių žemių vaikams.

Įgyvendinamas projektas „Pamokos bendruomenėse: pakeliui į Lietuvą“, kurio tikslas – sudaryti galimybes lietuvių bendruomenių atstovams, gyvenantiems buvusioje SSRS teritorijoje, atvykti į Lietuvą mokytis ar tobulinti lietuvių kalbą, dalyvauti sociokultūrinuose renginiuose. Šiame projekte dalyvavo ir lietuvių kalbos mokėsi atstovai iš tolimiausių kraštų: Altajaus, Irkutsko, Krasnojarsko, Buriatijos, Komijos, Jakutijos, Magadano, Karelijos, Murmansko, Karagandos, Vladivostoko, Toms-

ko, Ukrainos, Sankt Peterburgo bei Maskvos lietuvių bendruomenių. 2004–2017 m. laikotarpiu lietuvių kalbos vasaros kursuose mokėsi 215 asmenų.

Buvusios SSRS teritorijoje veikiančioms lietuvių bendruomenėms, tremtinių organizacijoms finansinė parama teikiama rengiant suvažiavimus ir konferencijas.

2020 m. dėl nevaldomo viruso COVID-19 pasaulinės pandemijos tarpvalstybinių suvaržymų valstybinė parama negalėjo būti suteikta grįžtantiems lėšomis pilna apimtimi, kuri buvo patvirtinta 2020 m. Lietuvos valstybės biudžete. Iš 2020 m. numatytų paskirstyti ir panaudoti 131 tūkst. valstybės biudžeto lėšų panaudota apie 88 tūkst. eurų, parama buvo suteikta 169 asmenims. Pavyzdžiui, persikėlimo išlaidoms ir įsikūrimui, pašalpos dėl ligos panaudota apie 36 tūkst. eurų, šią paramą gavo tik 34 asmenys, o įdarbinimo programai įgyvendinti panaudota 17 tūkst. eurų, arba dešimtadalis tam skirtų lėšų, parama suteikta tik penkiems asmenims. Lietuvių kalbos kursams panaudota tik apie 5 proc., o lietuvių bendruomenėms paremti panaudota tik apie 3 proc. tam skirtų biudžeto lėšų.

Tai labai liūdinanti statistika, tuo labiau kad ir pačioje Rusijoje valdžia, švelniai tariant, jau daug metų nėra labai palanki lietuvių bendruomenių veiklai ar tremtinių kapų priežiūrai, jau keleri metai uždraudusi net „Misija Sibiras“ ekspedicijoms atvykti tvarkyti tremtinių kapus Sibire.

Iš anksčiau aprašytų faktų matyti, kad ir Lietuva toli gražu ne viską dar padarė, kad mūsų tautiečiai galėtų grįžti į gimtinę.

Valstybės paramos grįžtančių asmenų persikėlimui ir socialinei inte-

gracijai priemonių įgyvendinimą organizuoja ir koordinuoja Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu sudaryta nuolatinė tarpinstitucinė komisija politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimų narių sugrįžimo į Lietuvą ir jų socialinės integracijos klausimams spręsti, o įgyvendina Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Šiais metais buvo atnaujinta ši nuolatinė komisija, kurioje dirba LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, LR Užsienio reikalų ministerijos, LR Vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro ir buvusių politinių kalinių ir tremtinių visuomeninių organizacijų atstovai – Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos tarybos pirmininkas Edvardas Strončikas ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrijos valdybos pirmininkas Stanislovas Ulinskas (abu dirba visuomeniniais pagrindais). Komisijos pirmininkas – Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktorius Alvydas Masiulis.

2021 m. vasario 12 d. įvyko šios nuolatinės komisijos pirmasis posėdis (nuotoliniu būdu), kuriame buvo išklaudyta departamento direktoriaus A. Masiulio ataskaita, patvirtinta Valstybės biudžeto lėšų, skirtų grįžtančių tremtinių socialinei paramai vykdyti, 2021 m. sąmata, svarstyti kiti klausimai. Taip pat posėdyje buvo nutarta pavesti departamentui detaliau išsiaiškinti apie savivaldybių administracijų valdomus laisvus butus grįžtantiems tremtiniams.

Jozefas Borelis apsikvailino?

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Sakoma, kad kartais ir gudri višta uodegą išsidilgina. ES diplomatinis vadovas, sumanęs vizitą pas Vladimirą Putiną, patyrė fiasko. Jo kalbą V. Putinas praleido pro ausis, o pats išdrožė pamokslą Europos Sąjungai. Esą ES niekada nebuvo ir nėra objektyvi Rusijos atžvilgiu. Tarptautiniu mastu labai patyręs politikas jautėsi sutrikęs prieš nemažiau patyrusį Rusijos diktatorių. Spaudos konferencijoje su Rusijos užsienio reikalų ministru S. Lavrovu ir vėliau Europos Parlamente, pateikdamas ataskaitą europarlamentarams, jis žadėjo „pasitaisyti“. Gal net pamiršo pranešti apie naujas sankcijas Rusijai, dėl A. Navalno neteisėto arešto ir jo įkalinimo. Europarlamentarė R. Juknevičienė siūlė jam pagalvoti apie atsistatydinimą. Juk prieš šį vizitą Baltijos valstybių atstovai įspėjo jį, kad vizitą Rusija panaudos savo propagandai.

„Lietuvos ryto“ laikraštyje Mečys Laurinkus rašė, kodėl sukilo toks sujudimas prieš J. Borelį. Kodėl jis nepareikšė protesto dėl trijų ES valstybių diplomatų išsiuntimo iš Rusijos. Ir šis sujudimas – ne prieš Borelį. Jis atsidūrė politinių žaidimų sukuryje. Būdamas ES diplomatinis vadovas, jis pasižymėjo kaip eruditas ir protingas žmogus. Jam rūpėjo ES ateitis, jos vidaus reformos, santykiai su kitomis valstybėmis, ypač su Kinija. Jis nenorėjo, kad Rusija broliautųsi su Kinija. Dabar ES vyksta „sostų karai“ ir pokiliminiai žaidimai. At-

rodo, kad jį norima pakeisti ryžtingesniu politiku.

Kas įvyko per J. Borelio vizitą Maskvoje? Rusijoje artėja Dūmos rinkimai. Politiniai vanagai reikalauja kietesnės V. Putino rankos. Gal jis ir padarė nuolaidą tiems vanagams? Šiaip draugiškas elgesys su J. Boreliu Putinui būtų naudingesnis nei konfrontacija. Europarlamentarai R. Juknevičienė ir A. Kubilius J. Borelio vizitą pavadino gėdingu, nors jis nubrėžė kitokią ES politiką Rusijos atžvilgiu.

(keliamo į 3 psl.)

Visuomenės galvose sumaištis

Gintaras MARKEVIČIUS

Tam tikra prasme Lietuvoje nieko naujo – vyksta karas su COVID-19 pandemija, kuo, beje, gyvena ir visas pasaulis. Kaip visuomet būna karo metu, politinės batalijos nebūna akivaizdžios, tačiau tai nereikia, kad jos nevyksta. Lietuvoje yis pasirodo kokios nors informacijos apie „opozicijos“ pareiškimus, kritikuojančius Ingridos Šimonytės vyriausybės veiksmus kovojant su „koronos“ plitimu.

Ta „opozicija“ – tai Ramūnas Karbauskis, šiaip jau neinantis jokių valstybinių pareigų – iš Seimo jis pasitraukė, kai baigėsi rinkimai. Apie kažką kitą opoziciją negali būti nė kalbos: visuose Seimuose dominavę socialdemokratų po truputį išsisklaidė (o ir kam jiems dabar valdžia – anot Igorio Buničiaus, „Partijos auksas“ autoriaus, taip baigėsi ir sovietų komunistų partijos diktatūra: kai nebeliko ką vogti iš valstybės, nebeliko ir komunistų partijos, ji išsiskirstė, bet paaiškėjo, kad su ja ir pinigai kažkur „išgaravo“), „privačios“ V. Uspaskicho „Darbo“ ir R. Pakso „Tvarka ir teisingumas“ tik vaizduoja darbą Seime (gal kas galite įvardyti, kokius svarbius valstybei darbus jos nuveikė?), galų gale R. Karbauskis nėra tas žmogus, kuris su kažkuo dalytųsi valdžią – tegu ir opozicijos.

Pamokslai skamba pavėluotai

Stebint R. Karbauskio ir jo patikėtinių pareiškimus dėl I. Šimonytės vyriausybės veiklos, susijusios su „koronos“ tramdymu, pirmiausia, kas ateina į galvą – tai tautosakos riebūs posakis: „Š.ka ant tako ir ant kito sako“. Tiesiog civilizuoto žmogaus protu nesuvokiama, kaip drįsta kritiką reikšti žmonėms, kurie patys kalti dėl susiklosčiusios situacijos? Jau nekalbant apie tai, kad jie tiesmukai meluoja!

Štai susibūrė R. Karbauskio „šešėlinė vyriausybė“ – kai pagalvoji, geras pavadinimas, tik ne visai tikslus: ta „šešėlinė“ net I. Šimonytės vyriausybės šešėliui neprilygsta, o ką jau kalbėti apie konkrečius asmenis. Bet su ciniška šypsenėle „valstiečių žaliųjų“ vadas teigia, kad Premjerė pavydi jam tokios vyriausybės... Įdomu, kokio nupušimo turėtų būti žmonės, kad patiktų tokiais melais?

Štai porina R. Karbauskis, kad „Vyriausybės taikomi karantino ribojimai tinkamo efekto neduoda, tačiau daro milžiniškus nuostolius šalies ekonomikai“. Hm... Neduoda? O tai kas net dešimt (!) kartų per du mėnesius sugebėjo sumažinti užsikrėtusiųjų per dieną skaičių, jei ne taikomi karantino apribojimai? Jau nekalbant apie tai, kam reikia „padėkoti“, kad iki I. Šimonytės vyriausybei pradėdant darbą, pandemija buvo suvešėjusi iki keturių tūkstančių užsikrėtimo atvejų kasdien.

Nepaisant to, R. Karbauskis aiškina, kad „būtina priimti politinius sprendimus dėl karantino atlaisvinimo remiantis ne tik statistiniais skaičiavimais, tačiau ir protingumo kriterijumi“.

Na visų pirma – statistika yra bet kokių sprendimų pagrindas, o antra – R. Karbauskio pamokslai skamba kiek pavėluotai – Vyriausybė jau priėmė

sprendimus, kurie leido atnaujinti veiklą kai kuriam smulkiąjam verslui. Remiantis protingumo kriterijumi.

Beje, apie protingumo kriterijų: galbūt pastebėjote, kad žurnalistai kartais pažodžiui perteikia kai kurių politikų kalbas – taip daroma tada, kai akivaizdu, jog politikas pats nesupranta, ką norėjo pasakyti... Įsiskaitykite į šį R. Karbauskio minties „grynuolį“, pacituotą www.lrt.lt naujienų portale, ypač į antrą sakinį: „Politinė valia šiuo atveju negali remtis tik skaičiumi, kuris reiškia paprasčiausiai matematinę sandaugą ar kažkokią kitą išraišką. Mes turime šnekėti apie tai, kad vis dėlto artėja pavasaris, artėja vasara, ir tie skaičiai, jeigu šnekėsime apie absoliučius skaičius, tuos skaičius, kuriuos mes matome kasdieną skelbiamus spaudoje, mes galime atsidurti situacijoje, kada daug kas pas mus neatsidarys iki rudens“. Kaip manote, ar žmogus, nesugebantis trumpai ir aiškiai pasakyti minties, apskritai gali ką nors išmintingo pranešti visuomenei?

O rezultatai – sumaištis visuomenės galvose. Suprantama, kad yra dalis kontingento, kuriems vien žodis „konservatoriai“ suveikia kaip buliui raudonas skuduras, tačiau yra ir pasyvių žmonių, kurie stebi iš nuošalės, nesiryždami patys žengti, kol jiems neduodama komanda ar neparodoma kryptis. Politikoje dažniausiai ir vyksta kova dėl šios didžiosios pasyvios visuomenės dalies – tiek tarptautiniu mastu, tiek vidaus politikoje.

Kol kas akivaizdus faktas, kad I. Šimonytės vyriausybė suvaldė neprognozuojamą pandemijos plitimą. Tiesa, iš paskutinių dienų statistikos matome trečiosios bangos grėsmę (su ja jau susidūrė daugelis šalių, paskutinis pavyzdys – Estija), tačiau protingai valdant situaciją, galima atlaisvinti nebūtinius karantino suvaržymus, nerizikuojant pandemijos suaktyvėjimu.

Aistros dėl vakcinų

Didžiausią vaidmenį įveikiant šią pasaulinę nelaimę suvaidins vakcinacija – tai jau įrodė viena iš gudriausių tautų – žydai (Izraelis pirmąją pasaulyje pagal pasiskiepėjusių gyventojų skaičių ir jau grįžta prie įprasto gyvenimo). Deja, ir šioje srityje pas mus yra dirbtinių kliuvinių – kai kada jie yra neišprusimo ir prietaringumo rezultatas, o kai kada – Kremliaus hibridinio karo prieš Vakarų apraiškos. Pastaruoju metu to karo sritis – „koronos“ pandemija: Kremlius siekia pasinaudoti nelaimė ir susilpninti Europos Sąjungos ir kitų Vakarų pasaulio šalių piliečių pasitikėjimą savo valstybės valdžia ir jos sprendimais įveikiant viruso plitimą. Tam pasitarnauja net vakcinų!

Viename tinklalapyje, rašančiame apie EU pastangas demaskuojant Rusijos dezinformaciją, skleidžiamą visame pasaulyje, yra būtent „koronos“ temai skirta apžvalga, kurioje įvardytos pagrindinės legendos apie vakcinas, Kremliaus propagandistų platinamos įvairiais kanalais. Štai esminės melagienų „vėžės“: „Sputnik“ vakcina siutina Vakarų taip, kaip kažkada siutino tarybinė revoliucinio socializmo ideologija (iš tikrųjų Vakarų stebina tai, kad kol visas pasaulis pešasi dėl vakcinų, Rusija pati nepuola masiškai vakcinuoti tuo savo

„Iš paskutinių dienų statistikos matome trečiosios bangos grėsmę (su ja jau susidūrė daugelis šalių, paskutinis pavyzdys – Estija), tačiau protingai valdant situaciją, galima atlaisvinti nebūtinius karantino suvaržymus.“

„sputniku“ gyventojų, bet bando ekSPORTuoti į užsienį); vakcinų „Pfizer“ ir „Moderna“ – netikros vakcinų (tai visiškai melas, kuriam paneigti užtenka Izraelio ar Vokietijos pavyzdžio); Makronas leido naudoti „Sputnik“ Prancūzijoje (iš tikrųjų Prancūzijos prezidentas Makronas sakė, kad šalyje laukiamos visos vakcinų, kurias patvirtins Europos vaistų agentūra); prieš rusišką vakciną vedamas informacinis karas (iš tikrųjų nėra jokio reikalo vesti karą prieš vakciną – kalba eina apie reikalavimą gauti

Europos vaistų agentūros patvirtinimą dėl vakcinų tinkamumo, tą kelią turėjo praeiti visos dabar naudojamos „antikoroninės“ vakcinų).

Socialiniame tinkle „Facebook“ to karo atgarsius matome straipsnių komentaru peštynėse – įdomiausia, kad rusiškos „Sputnik“ vakcinų gynėjais ir reklamuotojais tapo tie, kas ką tik aršiausiai pasisakė prieš skiepus... Sutapimas? Nemanau.

Savaitės pradžioje kilo pasipiktinimo banga mokytojais – pasirodo, dalis mokytojų atsisakė skiepytis „AstraZeneca“ vakcina, kurią pagal vakcinacijos planą jiems skyrė vyriausybė. Aistros kaito iki eilinės paniekos demonstravimo mokytojams... Situaciją paaiškino medicinos mokslų daktaras, Vilniaus universiteto profesorius Vytautas Usonis. Jis priminė, kad Lietuvoje iš pradžių teigta, kad „AstraZeneca“ nebus skiepijami vyresni žmonės, nes tuo metu pasaulyje buvo kilę diskusijų apie šios vakcinų efektyvumą vyresnio amžiaus žmonėms. Vėliau nuostata pasikeitė ir nebuvo abejojama teigiamu vakcinų poveikiu vyresniems žmonėms. „Buvo sakoma, kad yra nepakankamai duomenų dėl vyresnių žmonių. Mums, kaip mažai valstybei, ta pauzė buvo logiška, nes reikia pažiūrėti, ką daro didieji“, – teigė prof. V. Usonis (www.lrt.lt). Belieka prisiminti, koks Lietuvos mokytojų amžiaus vidurkis.

Atsitikimas su mokytojais dar kartą parodė, kaip svarbu valdžiai išsamiai ir laiku informuoti visuomenę, antraip ją „informuos“ Kremliaus propagandistai, socialiniuose tinkluose skleidžiantys melagenas.

Jozefas Borelis apsikvailino?

(atkelta iš 2 psl.)

A. Kubilius paprastai rengia oficialius ES raportus dėl jos politikos Rusijos atžvilgiu. Paskutinis raportas bus parengtas dar iki būsimų Dūmos rinkimų rudenį. Jis jau pristatė planą ir konkrečius siūlymus, kaip elgtis su Rusija dabartiniu laiku.

Gabrielius Landsbergis apie S. Lavrovo pareiškimą: „Tai tipiška Rusijai – primesti ES politinio žaidimo taisykles“. S. Lavrovas pagrašino, kad jei Vakarų valstybės nesiliaus kėsintis į Rusijos vidaus reikalus, tai Rusija nutrauks su jais diplomatinis santykius?! Šiuo atveju ES turėtų nesileisti provokuojama. ES reikia nusistatyti bendrą politiką Rusijos atžvilgiu ir jos laikytis. Dabar pagrindinė problema yra A. Navalno apnuodijimas ir jo suėmimas. Jis turi būti paleistas ir leista jam dalyvauti Dūmos rinkimuose. S. Lavrovas sakė: „Mes nenorime izoliuotis nuo pasaulio, tačiau turime būti tam pasiruošę. Norime vystyti santykius su Europos Sąjunga. Bet jeigu susidursime su itin destruktivia linija, darančia žalą mūsų interesams, tai Rusija turi būti tam pasiruošusi“.

Briuselis svarsto, ar įšaldyti V. Putino sąjungininkų sąskaitas ir paskelbti kelionių draudimą. Vokietija ir Prancūzija žada tas sankcijas paremti. Sankcijos gali būti paskelbtos jau vasario mėnesį. Po vizito Maskvoje J. Borelis pasakė, kad Rusija vis labiau tolsta nuo Europos ir demokratines vertybes laiko sau egzistencine grėsme.

JAV prezidentas J. Bidenas žada nekartoti ankstesnių prezidentų politinių klaidų. Jis blaiviai žiūri į iššūkius, kuriuos Rusija kelia JAV ir visam pasauliui, ir laiko ją atsakinga už priešiškus veiksmus, ypač dėl žmogaus teisių pažeidimų. J. Bidenas žada sugrįžti prie ginklų kontrolės klausimų. Sąjungininkų šį kartą bus mažiau, nes D. Trumpas sudavė skaudų smūgį JAV reputacijai. Gi europiečiai dažnai apsiriboja savo interesais, o tai kelia grėsmę ir rizikas mums patiems.

Dabartinė politinė padėtis Europoje ir pasaulyje yra santykinai stabili ir pavojaus Baltijos šalims būti užpultoms nesimato. Todėl, kad tarptautinio stabilumo garantai yra tokios galingos valstybės, kaip JAV ir Europos Sąjunga.

Vasario 16-osios palikimas šios dienos Lietuvai

Dr. Simonas JAZAVITA.

Kauno miesto muziejaus ir VDU istorikas

Malonu tarti žodžius apie Vasario 16-osios reikšmę dabarties Lietuvai ir „Tremtinio“ skaitytojams. Masinės tremtys iš Lietuvos, kurias vykdė okupacinė Sovietų sąjungos valdžia ir jos kolaborantai buvo nukreiptos prieš tuometinį Lietuvos žiedą, kuris atsirado Vasario 16-osios Nepriklausomybės atkūrimo Akto, kurį pasirašė 20 signatarų šaltą 1918-ųjų žiemą, dėka. Šis Aktas tapo galimybe Lietuvos valstybei vėl prisikelti po 123 metų pertraukos. Tačiau epocha buvo pasikeitusi ir Lietuva jau buvo gerokai kitokia.

XIX a. sukilimų kovų laikas jau buvo praėjęs – kovota didvyriškai, tačiau apie tai priminė tik garbaus amžiaus sulaukę 1863 m. kovų dalyviai. Brendo tautinio atgimimo epocha, kurioje buvo aiškiai suprasta ir kalbos reikšmė. Šioje valstybėje nedominavo kilmingųjų luomas. Dauguma signatarų buvo kilę iš apšvietusių valstiečių. Tarp jų buvo teisininkų, kunigų, istorikų, agronomų – visų šių specialybių labai reikėjo kuriantis valstybei. Teisininkai ieškojo būdo surasti pripažinimo užsienyje, kunigai puikiai žinojo kokiomis nuotaikomis gyvena visuomenė, istorikai rado būdą suaktualinti praeities žinias, agronomai – išmaitinti tautą. O žiūrint ne taip poetiškai, tai buvo 20 skirtingų asmenybių, pasidalijusių į kelis pasaulėžiūrinius blokus, kuriems pavyko svarbiausias darbas – susitarti, kad svarbiausia yra pats valstybingumas ir jį turint jau galima leisti į diskusijas, o kaip ta valstybė turės atrodyti.

Kairiųjų pažiūrų Mykolas Biržiška turėjo visai kitokią požiūrį, nei konservatyvių nuostatų būsimasis vyskupas Justinas Staugaitis. O ką tik grįžęs iš Vokietijos, kur buvo įkalintas, Jonas Vileišis buvo daug griežčiau nusiteikęs vokiečių atžvilgiu, nei į kompromisą su jais linkęs ir vienintelę išeitį taip būti pripažintiems matęs Lietuvos Tarybos pirmininkas Antanas Smetona. Bet visų jų parašai yra ant Akto ir tai rodo kompromiso svarbą – žinodamas, kad kairieji prieštarauja jo buvimui pirmininku, tą dieną A. Smetona taktiškai atsistatydino, užleisdamas pareigas tautinio atgimimo patriarchui Jonui Basanavičiui, kuris savo darbą jau buvo padaręs.

Tai buvo nelengvas metas

Diplomatiškai buvo ypač sunkus metas, nes šalyje viešpatavo viena galingiausių tuometinių valstybių – Vokietija. 1918 m. vasario mėn. jos pajėgos buvo netoli Prancūzijos sostinės Paryžiaus, o Rusija, valdžią užėmus bolševikams, nesugebėjo pasipriešinti. Vokiečių daliniai, vadovaujami generolo Makso Hofmano, staigiu smūgiu užėmė teritorijas beveik iki dabartinės Rusijos vaka-

rinės sienos. Taip atsirado gera galimybė skelbti nepriklausomybę ir ją pasinaudoti. Žaibiškos reakcijos svarba tame kontekste buvo ypač reikšminga. M. Hofmanas Rusijos kariuomenės pasipriešinimą pavadino gėdingu, o pačią šalį supuvusia. Natūralu, kad Lietuvos Taryba turėjo skubėti priimti sprendimą.

Tarybos nariai puikiai suprato, kad tokia didelė operacijos sėkmė padarys M. Hofmaną ir kitus vokiečius absoliučiai nesukalbamus. O jeigu jiems pavyktų užimti Peterburgą, į Lietuvos Tarybos narius būtų pradėję žiūrėti kaip į penkerių metų vaikus. Juk būtent su savo penkerių metų dukterimi Liza jis buvo palyginęs Lietuvos Tarybos narių politinę brandą. Beje, šis faktas įrodo kitą įdomią tuometinės Lietuvos situacijos dramą.

1918-ųjų pabaigoje, kai Vokietija galutinai kapituliavo ir pažadėjo karo nugalėtojoms, kad atitrauks savo karines pajėgas, M. Hofmanas pasidarė gerokai palankesnis lietuviams. Jis prisidėjo, kad gruodžio 1 d. Vilniaus vyskupu būtų paskirtas vėliau palaimintuoju paskelbtas vyskupas Jurgis Matulaitis, užuot tradiciškai šias pareigas būtų išlaikęs tautinės Lenkijos šalininkas, lenkakalbis vyskupas. O iš 1919 m. pradžioje rašyto dieno-raščio matyti, kad net liūdėjo, jog lietuviai geri žmonės ir jam bus gaila, kai jie pateks į bolševikų rankas, tik tiek, kad jo paties kariai jau nori grįžti namo po karo, kurį Rytų fronte jie bent jau jaučiasi laimėję. Taigi Vokietijos faktorius buvo lazda su dviem galais, iš vienos pusės padėjęs atsipalaiduoti nuo buvusio okupanto – Rusijos priklausomybės, bet iš kitos pusės, regione turėjęs savų interesų.

Padarytas didžiulis kultūrinis darbas

Tuometiniai Lietuvos kūrėjai turėjo sumaniai laviruoti ir tą gana sėkmingai darė. Lietuvos kariuomenės faktinis kūrėjas, antrasis Lietuvos Ministras Pirmininkas Mykolas Sleževičius, suprassdamas, kad lietuvių pajėgos per mažos apginti Vilnių nuo artėjančios Raudonosios armijos, traukėsi į Kauną. Čia pavyko suži-

Sveikiname

Sveikiname filialo nares, buvusias tremtines, jubiliejaus proga:

Teresę PRANAITYTĘ – 90-ojo,

Zitą PINAITIENĘ – 65-ojo.

Jau nesvarbu, kiek tų dienų,

Kiek metų, likusių už rūko.

Svarbu, kad dar esi, eini, –

Gyvenimo gija dar nemutrūko.

Linkime sveikatos, geros nuotaikos, dvasios ramybės ir Dievo palaimintų metų.

LPKTS Jurbarko filialas

noti, kad Vokietija gins teritoriją 100 km spinduliu nuo savo rytinių sienų. Neatsitikinai vasario mėn. pradžioje netoli Kėdainių žuvus pirmajam Lietuvos savanoriui Povilui Lukšiui, kartu žuvo du vokiečių kariai.

Bolševikai buvo kuriam laikui „atmušti“. Lietuvos kariuomenė kūrėsi, tobulėjo, iš tų pačių vokiečių įsigijo technikos. Tačiau Kaune netrūko įtampos tarp abiejų kariuomenių. Vokiečiams čia dar atrodė, kad tai jų imperijos pasienis, iš kurio reikės greitai trauktis, todėl per daug meilės nenorėta rodyti. Lietuviams kariams – tai jau buvo brangi tėvynė, kurią norėta apginti.

Vokiečių kariui nužudžius Praną Eimutį, tarp abiejų kariuomenių kovo mėnesį įvyko susistumdymai, muštynės šautuvų buožėmis, bet kada galėję peraugti į didesnę konfliktą. Jis buvo sustabdytas, tačiau ambicingas jaunų lietuvių karininkų bandymas atsiimti Vilnių nesulaukė vokiečių palaikymo. Bolševikus iš Vilniaus išvijo Juzefo Pilsudskio lenkų daliniai, o tai kėlė įtampą tarp buvusių istorinių sąjungininkų – Lietuvos ir Lenkijos. Vis dėlto Kazio Ladigos sėkmingo puolimo metu bolševikai buvo išgrūsti.

Po dviejų dešimtmečių jis, tuomet jau į atsargą išėjęs generolas, taps viena pirmųjų jų keršto aukų, bus greitai suimtas iškart po Lietuvos okupacijos, o kitais metais sušaudytas. Tai tam tikras simbolizmas. Kazys Ladiga tuomet buvo 25-erių, bet ėmėsi vadovauti tokioms operacijoms. Pirmasis kariuomenės savanoris, atsitraukiant iš Vilniaus, Gedimino pilies bokšte vėliavą iškelti dar suspėjęs Kazys Škirpa tuomet buvo 23-erį, keletu metų buvo vyresnis teisininkas ir istorikas, vienas svarbiausių, bet šešėlyje dažnai liekančių Vasario 16-osios Akto signatarų – Petras Klimas, daręs titanišką darbą, braižęs ir kovojęs diplomatiškai dėl būsimos valstybės sienų.

Įdomu, kad kuriantis valstybei pagarbiai žiūrėta ne tik į tautinio atgimimo epochos pirmeivius, kaip jau minėtą Basanavičių, su pagarba prisiminti ir 1863 m. sukilimo kovotojai, tuomet jau garbaus amžiaus tarsi anos epochos gyventojai. Gal toks tautos jėgas jungiantis supratimas lėmė, kad nors Nepriklausomybės kovos dar užsitęsė, tuo pat metu, kai buvo ginama sukurtoji valstybė, buvo padarytas didžiulis kultūrinis darbas: įsteigta daugybė draugijų, svarstyta apie aukštojo mokslo perspektyvas būsimoje Lietuvos valstybėje.

Svarbiausias įpareigojimas mums visiems

Pasibaigus Nepriklausomybės kovoms, nuotaikos buvo dviprasmiškos – nepavyko išsaugoti sostinės Vilniaus ir tai buvo skaudi žaizda, kuri vienijo tautą, ragino nepasiduoti ir mobilizuoti visas jėgas jo atgavimui. Signataro Biržiškos 1925 m. įkurta Vilniui vaduoti Sąjunga buvo didžiausia pilietinė organizacija Vasario 16-osios Lietuvoje, o jos nariais tapdavo ir dešinieji, ir kairieji, noriai jungdavosi ir tautinių mažumų atstovai – žydai ir baltarusiai. Tačiau svarbiausia, kad valstybė buvo apginta, buvo sėkmingai išlaviruota labai sudėtingoje geopolitinėje situacijoje.

To nepavyko padaryti baltarusiams, ukrainiečiams, Krymo totoriams, Kaukazo tautoms. Sustiprėjusi bolševikinė Rusija jas netrukus prijungė ir pasiskelbė esą naujo tipo imperija, kuri esą vieta, kur sugyvena visos tautos – Sovietų sąjunga. Šiuo metu tikėjo daug kas tuomet, neatsargiai lipama ant grėblio ir dabar, nurašant tautinių valstybių svarbą.

Ši valstybė vėliau sunaikino ir Lietuvą, trėmė ir naikino tūkstančius kurybingiausių jos asmenybių, kurie ir kūrė visą tarpukario epochą. Tačiau ta patirtis, kurios neįgijo minėtos tautos, Lietuvai leido tinkamu metu, 1990-aisiais, būti pirmėive tarp šią imperiją griovusių tautų. Tačiau tai ir įsipareigojimas mums kalbėti visam pasauliui apie tai, kaip Vasario 16-ąją su meile kurta valstybė, vėliau sovietų buvo naikinama, prisidengiant utopinėmis pasakomis, apie neva komunizmo grožį, apie internacionalizmo idealus.

Naivūs žmonės ir dabar, kartais ir neturėdami blogų tikslų, užsimiršta. Teigia, esą tautinė valstybė, valstybė kaip tautos namai, XXI a. nėra reikalinga – sienos atviros, tai kas tik nori, kur nori tegul važiuoja. Be abejo, yra ir ne naivių, yra nuoširdžiai kovojančių prieš norinčius tautinių valstybių žlugimo. Bet ir jie naivūs, tikėdami, kad yra geresnė valstybės valdymo forma, nes būtent tokia valstybės forma, kuri buvo kuriama Vasario 16-osios epochoje, geriausiai derina demokratiją ir kiekvienos tautos natūralų norą išgyventi, tobulėti ir draugiškai konkuruoti, o kartu ir sugyventi su kitomis tautomis. Tai svarbiausias tos dienos palikimas šios dienos Lietuvai.

Kilnus karys, kuris meldėsi

Gintaras VITKUS SJ

Juozas Vitkus-Kazimieraitis su Dievu bendravo kaip su artimu asmeniu, Jam pavesdavo savo dabartį ir ateitį. Pavyzdžiui, 1928 m. rudenį rengdamasis stojamiesiems egzaminams į Karo akademiją Briuselyje, tik ką pradėjęs vedybinį gyvenimą Juozas Vitkus, rašydamas laiškus žmonai nuolat kartodavo, kad pasitiki Dievo malone, kuri padės jiedviem brandinti savo meilę, išverti atsiskyrimą, būti ištikimais ir galiausiai susilaukti vaikų. Jis savo santykiuose nori būti labai atviras, tą ir daro atskleidždamas net iki smulkmenų savo mylimajai savo susvyravimus, vidinius išgyvenimus ir tikėdamasis iš jos to paties.

Tėsinys. Pradžia Nr. 7 (1413)

Melsdavosi pats ir ragindavo kitus

Viename laiške jis aiškiai leidžia suprasti, kad susirašinėdamas tikisi atvirumo ir pasitikėjimo ir kad jam per sunku klausytis užuominų... Kitame laiške savo mylimajai pripažįsta, kad patiria įvairių su atsiskyrimu susijusių sunkumų, pagundų ir stipriai nerimauja dėl būsimų stojamųjų egzaminų, pažymi, kad pasimeldus jo nerimavimas apimsta, kad net nepavykus įstoti į akademiją, Dievas padės jam susitvarkyti ir susidoroti su galima gėda ar kritikuojančių pašaipų bei priekaištais, kad neišnaudojo galimybių ir esą tik tuščiai iššvaistė valstybės pinigus. „Dovanok, brangi, bet kur gi aš begalėjau ieškoti paguodos, jei ne pas Tave. Žinoma, didžiausią paguodą ir viltį tik mūsų gerasis Viešpats teikia. Bet žmogus ieško paguodos ir pas žmones...“ (iš 1928 m. spalio 19 d. laiško).

Partizanų vadas A. Ramanauskas-Vanagas, kovos mokslo ir meno mokėsis iš Kazimieraičio, su kuriuo kartais ištisus dienas bunkeryje likdavo vieni du ir galėdavo nuoširdžiai ir atvirai pasikalbėti, liudija, kad „tų darbo ir poilsio valandų praleistų su juo, niekuomet nepamiršiu. Daug ko išmokau iš Kazimieraičio, jis man tapo kelrodžiu vėlesnėje partizanišoje kovoje“.

Atrodo, kad partizanas Kazimieraitis melsdavosi prieš kiekvieną kovą, ar po jos, atsidūrus pavojuje, laisvalaikiu. Jis melsdavosi per daug nesislėpdamas keletą kartų per dieną. Partizanas Juozas Šumskas-Šerkšnas liudija, kad ant kaklo Juozas Vitkus visada nešiojo rožančių. Partizanas Juozas Jakavonis-Tigras ne kartą yra pabrėžęs, kaip Kazimieraitis jautriai reaguodavo į bendražygių žūtį, pagerbdavo jų atminimą ir melsdavo jiems Dievo gailėstingumo ir amžinos ramybės mylinčiame Dangaus Tėvo glėbyje.

Melsdavosi pats ir ragindavo ir kitus. Iš Kazimieraičio J. Jakavonis-Tigras išmoko Marijos litaniją. Vėliau šios litanijos po suėmimo lageryje J. Jakavonis mokė ir kitus kalinius, net kunigą, kuris be malda-knygės nesugebėjo atsiminti teksto.

Kaip liudija A. Ramanauskas-Vanagas, keliuose tarp partizanų ir gyventojų platinamuose atšaukimuose pulk. Kazimieraitis buvo pavartojęs tokią kalbą, kuri kai kuriuos vadus stebino, nes priminė kunigo stilių ir atrodė visiškai netinkama kovoti pasiryžusiems vyrams.

Pavyzdžiui, jis kvietė ne vien kovoti, bet melstis ir pasninkauti, kad Dievas suteiktų ištvėrmės nugalėti sunkumus ir saugotų nuo gausių

pavojų. Tačiau A. Ramanauskas-Vanagas pripažįsta, kad kovotojams buvo svarbu ne vien fizinė ištvėrmė, bet ir dvasios stiprybė, ir čia Juozas Vitkus buvo didelis autoritetas.

Buvo pasiryžęs pasiaukoti

A. Vitkus mokėsi nebijoti sunkumų, net kančios, buvo pasiryžęs imtis atsakomybės, aukotis, mokėti didelę kainą už laisvės reikalą. Apie tai liudija jį gerai pažinę partizanai, tarp jų ir A. Ramanauskas-Vanagas, apibūdinamas jį kaip „atsidavusį savo Tėvynei, visas savo dvasines ir fizines jėgas paskyrusį Lietuvos išlaisvinimo kovai karininką, kuris iki paskutinio atodūσιο tęsė duotąją priesaiką, kovotoją, kuris pelnytai buvo ir yra laikomas partizano idealu. Visiems partizanams Kazimieraitis turėjo didžiulę įtaką dėl to, kad buvo išsižadėjęs asmenišką gerovę, be galo pasišventęs sąjūdžio reikalams...“

Kitas partizanas Antanas Suraučius, apibūdinamas šio vado bruožus, teigia, kad šis kariškis ir politikas nuo pat Lietuvos nepriklausomybės netekties buvo visiškai pasišventęs rezistencijai, su dideliu atsidavimu ir pasiaukojimu, stipraus pareigos jausmo vedamas jis ėjo ir kariškio, ir eilinio lietuvių tautos piliečio pareigas. Toje kančioje, Kazimieraitis, mano giliu įsitikinimu, atramos ieškojo Jėzaus pavyzdyje. Ir savo paties, kitų kovotojų, ir savo šeimų patiriamas neišvengiamas kančias, susijusias su atsiskyrimu, apleistumu, persekiojimu, skurdu, galima tremtimi, kankinimais, persekiojimais, jis skatino įprasminti. „Visa, ką patiriu, už sielas skaistykloje, Dievo garbei...“ Pasišventimo, savęs atidavimo, tai yra aukos tema yra artima Kazimieraičio mąstysenai. Jis jau pribrendęs dėl aukštesnių tikslų prarasti save.

A. Ramanauskas-Vanagas liudija ir apie patį radikaliausią savo vado pasiryžimą pasiaukoti kitų labui: „Vieną kartą, kai kalbėjomės pogrindžio reikalais, Kazimieraitis pasakė, kad jis sutiktų pasiduoti priešui ir kentėti kančias, jeigu tai būtų išgirsta užsienio ir pakeltų pogrindžio autoritetą, padėtų Lietuvos išlaisvinimo eigai. Kazimieraitis nemėgo tuščiai svaidytis žodžiais ar klausytis tauškalų. Tokį Kazimieraičio pareiškimą vertinu kaip begalinį pasiaukojimą Tėvynei“.

Nors totalaus atsidavimo tendencijos išryškėja jau partizanaujant, brandos amžiuje, tačiau pareigingumo ir atsakomybės už priesaikos Tėvynei vykdymą užuomazgų apstu ir jaunojo karininko raiškoje. Pavyzdžiui, Belgijoje, rengdamasis stojamiesiems egzaminams į Karo akade-

miją, jis savo jaunai žmonai rašo: „*Pareigų jausmas mane verčia išilgesio besiblaškantį nurimti ir dirbti, dirbti ir vėl dirbti, kad nepažeminčiau savęs, nepažeminčiau savo tėvynės svetimtaučių akyse. Kad tik išlaikyčiau egzaminus. (...) Pareigų jausmo neturėdamas, galėčiau pamesti savigarbą, vėl skristi (mintimis) pas savo brangią Genutę, neatsižvelgdamas į būsimą pasekmę. Bet taip, matyt, Dievo surėdyta, kad turim kantriai nešti kiekvienas savo kryžių“ (iš 1928 m. spalio 28 d. laiško).*

Tarp pareigos Tėvynei ir priesaikos būti geru vyru ir tėvu tvyrojo įtampa. Namiškiai (ir žmona Genovaitė ir jo sūnūs, o ypač dukrelė Jūratė) pripažįsta, kad ilgėjosi savo tėvo ir troško jį matyti daug dažniau.

Pagarba gyvybei

Karas ir gyvybė dažnai nesuderinami, mirtis tampa ko ne kasdienine tikrove. Daug partizanų žinojo, kad greičiausiai iš šios kovos negrįš, mirties šešėlis lydėjo nuo pirmųjų iki paskutiniųjų dienų, o apsiprasti su ja, tęsti gyvenimą ir kovą reikėjo didelės stiprybės.

Savo dienoraštyje Lionginas Baliukevičius-Dzūkas (beje, žuvęs tame pačiame kaip ir Kazimieraitis miške – Žaliamiškyje tik dviem metais vėliau) rašė: „Vargiai ar mes laisvės sulauksim. Turbūt reikės užmerkti akis dar prieš jai ateisiant. Bet nieko nepadarysi – sykį išėjom, tai mokėsim ir mirti (...). Tačiau, – tęsė jis, – aš jaučiu, jog savo kraštą pamilstu vis labiau ir labiau... Jeigu man šiandien kas pasiūlytų laisvę Amerikoje, aš neišvažiuočiau. Geriau žūti čia garbingai kovojant, negu rankas sudėjus laukti kažko iš kažkur nukrintant. Pagaliau mūsų kraujas nenueis veltui. Mes turėsime teisę visiems žiūrėti tiesiai į akis, nes mes savo tėvynės neapleidom. Na, ir kas gi mus nugalės, jei mes mirti nebijom, jeigu mes nugalėjome mirtį“.

Sie jaudinantys žodžiai atskleidžia didelę meilę ir drąsą. Drąsą atiduoti savo gyvybę kovoje už laisvę, už kitus. Išverti padėdavo tikėjimas ir Tėvynės meilė.

Karyje, kuris galynėjasi su mirties baime, turi būti išsąknyjusi pagarba gyvybei. Svarbu laikytis principų: be reikalo nežudyk, gerbk civilį, iš pasi-

duodančio prieš nesityciok! Moralinis imperatyvas sako: gali aukoti savo, bet ne kito žmogaus gyvybę. Tačiau kaip elgtis, jei įtari, kad priešais tave išdavikas, kuris jau pardavė tavo draugų gyvybes ir nepraleis progos pasipelnyti ir iš tavosios? Kaip reikėtų elgtis, jei tavo priešas nesilaiko šių taisyklių, jei paėmęs į nelaisvę kankins, norėdamas, kad išduotum draugus?

Mirti nebaisu, baisu išduoti

Partizanų gretose buvo karštai diskutuojama, kas yra mažesnis blogis: ar savižudybė, kad priešas nepaimitų gyvo, ar pasidavimas ir prisimėmimas kančios bei kankinimų, tikint, kad pavyks neišduoti. Juk nepakėlęs žvėriškiausių NKVD tardymo metodų, provokacijų, kankinimų (saugumiečiai sadistiškiausius kankinimus vadindavo „specialiosiomis priemonėmis“) gal net visai nevalingai tu gali išduoti bendražygius.

Tauro apygardos kapelionas, kunigas J. Lelešius, kuris apsisprendė nuolatos būti su partizanais, apie šią problemą taip rašė: „Galbūt daugelis, vartydami istorijos puslapius, su siaubu kalbės apie mūsų kovą, sakys, kad kultūringame pasaulyje savižudybė negalima, kad tai žmogiškos esmės įžeidimas. Tačiau juk kovojame su barbarais. Žinoma, krikščioniška doktrina to neleidžia (...), bet palikime tai spręsti maloningajam Viešpačiui“. „Mirti nebaisu, baisu išduoti“, – taip galvojo Marija Žiliūtė-Eglutė, taip mąstė dauguma partizanų. „Partizano šventa pareiga gyvam nepatekti priešui“, – buvo rašoma LLKS Tarybos kreipimesi į laisvės kovotojus.

Partizanų patriotinis nusiteikimas ir pareigos jausmas buvo stipresni už mirties baimę, tad neturint kitos išeities, apsupus bunkerį ar kautynėse sužeidus, partizanai dažnai paskutinį šovinį skirdavo sau.

A. Ramanauskas-Vanagas prisimena vieną tokią gyvą diskusiją, kuri įsiplieskė tarp vadų dėl partizanų pasidavimo į priešą rankas. „Aš buvau ir tebesu tos nuomonės, kad kiekvienas partizanas turi būti iš anksto apsisprendęs gyvas nepasiduoti priešui į rankas ir esant beviltiškai padėčiai pats nutraukti savo gyvybės siūlą. Kazimieraitis pareiškė, kad jis esant beviltiškai padėčiai nenusižudytų, bet jei pakliūtų priešui ypatingomis aplinkybėmis, kentėtų iki galo“. Apie tokį Kazimieraičio nusiteikimą liudija ir partizanas J. Šumskas-Putinas.

(Bus daugiau)

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“ 2021 metams

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 26 dienos bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos telefonu 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt. Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117.

Kaina: 1 mėn. – 3,74 €; 3 mėn. – 11,24 €; 6 mėn. – 22,47 €; 12 mėn. – 44,94 €.

Rasti ir atpažinti 11-os partizanų ir jų rėmėjų palaikai

(atkelta iš 1 psl.)

Partizanas Antanas Šerkšnas-Bijūnas žuvo 1947 m. per čekistų surengtą pasala Dulgininkų ir Valančiūnų kaimų sandūroje. Jauniausio rasto pasipriešinimo dalyvio 16-mečio Alfonso Bubnelio palaikus čekistai buvo užkasę Leipalingio NKVD būstinės kieme.

1991 m. Leipalingio gyventojų iniciatyva iš įvairių miestelio vietų buvo iškasti ir Leipalingio kapinėse palaidoti 34 pokario pasipriešinimo dalyvių palaikai. 2019 m. LGGRTC

iniciatyva ir užsakymu, palaikai buvo reekshumuoti, palaikų ir artimųjų DNR mėginių sugretinimus atliko ir žuvusiųjų tapatybę nustatė Valstybinės teismo medicinos tarnybos vyresnioji ekspertė dr. Jūratė Jankauskienė, antropologinius tyrimus atliko Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Anatomijos, histologijos ir antropologijos katedros dr. Justina Kozakaitė.

Ieškodamas partizanų palaikų ir remdamasis archyvinių duomenų fragmentais, 2017 m. LGGRTC taip

pat organizavo ir koordinavo archeologinius tyrimus Vilniaus Našlaičių kapinėse, kur 2018 m. buvo surasti partizanų Adolfo Ramanausko-Vanago ir Albino Ivanausko-Topolio, 2019 m. – Antano Kraujelio-Siaubūno ir Juozapo Streikaus-Stumbro, 2020 m. – Vytauto Miškinių-Viesulo ir Pranciškaus Prusaičio-Lapės palaikai.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro užsakymu Našlaičių kapinių kompleksinius archeologinius tyrimus vykdė Vilniaus

universiteto archeologas dr. Gintautas Vėlius; palaikų paieškas ir atpažinimą Našlaičių kapinėse ir Leipalingyje koordinavo LGGRTC Memorialinio departamento vyr. patarėjas Eugenijus Peikštenis, istorinius tyrimus vykdė ir artimųjų mėginius surinko vyr. istorikai Rimantas Zagreckas ir Dalius Žygelis.

Šiais metais Našlaičių kapinėse bus tęsiami archeologiniai tyrimai, Leipalingyje bus ieškoma dar nerastų palaikų bei identifikuojami jau rasti palaikai.

Trumpos rastų laisvės gynėjų biografijos

Pranciškus Prusaitis-Lapė (paskutinysis mirties bausme nubaustas partizanas)

Gimė 1928 m. sausio 9 d. Grinkiškio mstl. (dabar Radviliškio r.), augo smulkaus ūkininko keturių vaikų šeimoje. Nenorėdamas tarnauti okupacinėje kariuomenėje 1948 m. įstojo į partizanų gretas – Kudirkos r. R. Šukio-Jogailos būrį. 1949 m. dalyvavo Užpelkių kautynėse, netrukus pateko į okupantų pasala, buvo sužeistas. Po šio įvykio jam buvo suteiktas grandinio laipsnis. 1950 m. buvo paskirtas Jaunučio būrio vadu, dar po metų – Priskėlimo apygardos štabo ryšių įgaliotiniu. 1952 m. vasario 16 d. P. Prusaitis už drąsą kautynėse apdovanotas pirmos rūšies laisvės kovos 3 laipsnio kryžiumi. Nuo gegužės mėn. ėjo Kęstučio apygardos Povilo Lukšio rinktinės štabo Aprūpinimo skyriaus viršininko pareigas. Žuvus rinktinės vadui J. Paliūnui-Rytui pradėjo slapstytis – tai tęsėsi 10 metų. 1962 m. rugsėjo 25 d. P. Prusaitis-Lapė buvo apsuptas ir areštuotas. Po pusmečio paskelbta mirties bausmė, o 1963 m. liepos 13 d. Vilniuje, KGB kalėjime, sušaudytas.

2001 m. sausio 19 d. jam suteiktas majoro laipsnis, 2004 m. lapkričio 17 d. P. Prusaitis apdovanotas Vyčio kryžiaus ordino Karininko kryžiumi (po mirties).

Petras Vilkelis-Barzdukas

Gimė 1910 m. sausio 30 d. Kmėliavos k. (Leipalingio valsč.), augo ūkininko keturių vaikų šeimoje. 1931–1932 m. privalomąją karinę tarnybą atliko ulonų pulke, buvo Šaulių sąjungos narys. 1933 m. susituokė ir sulaukė aštuonių vaikų. 1944 m. rudenį įstojo į Puščios partizanų būrį (vėliau – Šarūno rinkt. I būrys). 1945 m. vasario 28 d. dalyvavo Panaros mūšyje (Merkinės valsč.), 1945 m. gruodžio 15 d. –

garsiajame A. Ramanausko-Vanago vadovaujame Merkinės puolime.

1946 m. A apygardos vado J. Vitkaus-Kazimieraičio apdovanotas juoste už drąsą ir uolumą. Nuo 1947 m. Šarūno rinkt. Vytenio grupės (vėliau tėvūnija) I būrio vadas. 1948 m. gegužės mėn. tapo Šarūno rinkt. Vytenio grupės (tėvūnijos) vadu, rugpjūčio 15 d. jam suteiktas jaunesniojo puskarininkio laipsnis. Žuvo 1949 m. kovo 9 d. Onos Paliutienės sodyboje, Smališkės k. (Leipalingio valsč.), įrengtame bunkeryje kartu su trimis bendražygiais priešindamas okupantams.

1999 m. gegužės 20 d. P. Vilkeiui-Barzdukui suteiktas kapitono laipsnis (po mirties).

Vytautas Kazimieras Miškinis-Viesulas

Gimė 1928 m. lapkričio 3 d. Zarasų aps., Salako valsč., Trinkuškių k. Mokydamasis priklausė pagrindinei Salako jaunimo organizacijai, nuo 1947 m. palaikė ryšius su Vytauto apyg. Lokio rinkt. Erškėčio kuopos partizanais. 1948 m. įstojo į partizanų Laisvės būrį. Nuo 1950 m. Vytauto apyg. Lokio rinkt. Sartų r. štabo viršininkas. 1957 m. patikėjęs okupacinės sovietų valdžios pažadais legalizavosi ir išvyko į Krasnojarsko kr. pas ištremtus tėvus. Sugrįžus į Lietuvą 1961 m. spalio 6 d. buvo suimtas, nuteistas mirties bausme ir 1962 m. balandžio 23 d. sušaudytas Vilniaus KGB egzekucijų kameroje.

1999 m. sausio 11 d. V. K. Miškinui-Viesulai suteiktas vyresniojo leitenanto laipsnis (po mirties).

Alfonsas Bubnelis

1931 m. gimė ir augo Leipalingyje. Leipalingio čekistų suimtas šeimai nepaaiškinus priežasčių, namo nebegrįžo. 1991 m. jo palaikai rasti užkasti buvusios Leipalingio NKVD būstinės kieme.

Petras Žakevičius-Tautmylis

Gimė 1928 m. Gryckavo k. (Kapčiamiesčio valsč.), augo siuvėjo vienuolikos vaikų šeimoje. Kapčiamiesčio progimnazijoje baigė šešias klases. 1947 m. kovo mėn. pradėtas sekėti, įtarus esant Kapčiamiesčio progimnazijoje veikusiai Lietuvos laisvės kovotojų organizacijos nariu. Partizanu tapo 1948 m., po to, kai šeimą ištremė už ryšius su partizanais. Buvo Dainavos apyg. Šarūno rinkt. Vytenio tėvūnijos partizanu. Žuvo 1949 m. kovo 9 d. Smališkių k., bunkeryje kartu su tuometiniu tėvūnijos vadu Petru Vilkeiui-Barzduku.

Juozas Barkauskas-Vėjūnas

Gimė 1928 m. Kapčiamiestyje, augo pasienio policininko šeimoje. Kapčiamiesčio gimnazijoje baigė 10 klasių. Lietuvą okupavus, tėvas už darbą Kapčiamiesčio valsč. viršaičiu bei priklausymą tautininkų partijai 1945 m. buvo nuteistas 15 m. katorgos su viso turto konfiskavimu. Juozas buvo priglaustas gyventi pas gimines ir su kitais gimnazistais išitraukė į pagrindinę veiklą. 1948 m. įstojo į partizanų būrį, vadovaujamą Felikso Jarmalavičiaus-Kielės (Dainavos apyg. Šarūno rinkt. Vytenio tėvūnija). Žuvo 1949 m. kovo 9 d. bunkeryje, Norkūnų k. (Leipalingio valsč.), su B. Sotniku-Milžinu.

Vladas Amšiejus-Neris

Gimė (1924 m.?) Žeimių k. (Merkinės valsč.). Buvo J. Grušausko-Siaubo (Karininko Juozapavičiaus tėvūnija) vadovaujamo būrio partizanu. Žuvo kartu su ryšininkais Z. Ašembergaite-Večkienė, V. Kauzonu ir partizanu P. Videika-Klevu 1949 m. lapkričio 14 d. buvusiam partizanu B. Polockui-Tigrui, ką tik tapusiam sovietų agentu-smogiku, sukvietus fiktyvų pasitarimą dėl pagalbos neva ką tik susidūrimą su čekistais išgyvenusiems partizanams.

Bolius Sotnikas-Milžinas

Gimė 1918 m. Macevičių k. (Kapčiamiesčio valsč.), augo lenkų kariškio Jano šeimoje. Tėvas anksti žuvo, keturis vaikus vargingai augino mama. Tarpukariu Lietuvos kariuomenėje Bolius tarnavo ulonu. 1944 m. pradėjo slapstytis nuo priverstinės tarnybos okupantų kariuomenėje, greitai priėmė priesaiką ir tapo Šarūno rinkt. III būrio (vėliau – Vytenio tėvūnija) partizanu. Žuvo 1949 m. kovo 9 d. prie Norkūnų k. gerai įrengtame bunkeryje su J. Barkausku-Vėjūnu.

Petras Videika-Klevas

Gimė 1930 m. birželio 30 d. Perlojos k. (Nedzingės valsč.), augo kelių sargo devynių vaikų šeimoje. Kurį laiką mokėsi Perlojos pradinėje mokykloje, vėliau šeima persikėlė į Navikų k. (Merkinės valsč.). Į partizanus priimtas, kai sulaukė pilnamestystės, buvo Šarūno rinkt. Juozapavičiaus tėvūnijos Gruodžio būrio partizanu. Žuvo 1949 m. lapkričio 14 d. Panaros miške (Merkinės valsč.) kartu su ryšininkais Z. Ašembergaite-Večkienė, V. Kauzonu ir partizanu V. Amšiejumi-Nerimi sovietų agentui sukvietus fiktyvų pasitarimą.

(keliami į 7 psl.)

Rasti ir atpažinti 11-os partizanų ir jų rėmėjų palaikai

(atkelta iš 6 psl.)

Antanas Šerkšnas-Bijūnas

Gimė 1921 m. Vilkanastrų k. (Leipalingio valsč.), augo vidutinio ūkininko septynių vaikų šeimoje. Baigė Leipalingio progimnaziją, vėliau mokėsi Šakių gimnazijoje. Studijavo Vytauto Didžiojo universiteto Medicinos fakultete, baigė 2 kursus. 1944 m. vasarą pradėjo slapstytis nuo priverstinės tarnybos okupantų kariuomenėje. Po kelių mėnesių prisijungė prie Puščios partizanų, buvo

Vytenio tėvūnijos vado Bučionio-Ažuolo adjutantu. Žuvo 1947 m. birželio 15 d. Dulgininkų ir Valančiūnų k. sandūroje, čekistų pasaloje, surengtoje pagal trijų Lazdijų MGB agentų parodymus.

Vytautas Kauzonas

Gimė 1931 m. balandžio 17 d. Ulčičių k. (Merkinės valsč.), augo pasiturinčių ūkininkų trijų vaikų šeimoje. Baigė Ulčičių pradinę mokyklą, Liškiavos progimnaziją. Laisvalaikiu mėgo dailidės darbus, meistravo baldus. Lietuvą užėmus sovietams, tetos, partizanų ryšininkės Zosės Ašembergaitės-Večkienės paragintas įsitraukė į partizanų ryšininkų gretas, padėjo Karininko Juozapavičiaus tėvūnijos partizanams. Žuvo kartu su Z. Ašembergaitė-Večkienė ir dviem partizanais 1949 m. lapkričio 14 d. sovietų agentui sukvietus fiktyvų pasitarimą.

LGGRTC inf.

Įsėkitės ramybėje

Jonas Pralgauskas
1930–2021

Gimė Radviliškio r. Salų k. 1948 m. kartu su tėvais išstremtas į Irkutsko sr. Zymos r. 1961 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Tauragėje. Dirbo Keramikos gamykloje elektriku.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį ir artimuosius, gimines.

LPKTS Tauragės filialas

Užjaučiame

Niekas negali apsaugoti širdies nuo skausmo ir liūdesio, kai sulauki žinios apie artimo žmogaus netektį. Nuoširdžiai užjaučiame Rokiškio buvusių tremtinių choro seniūnę **Leonorą Sereikaitę-Turonienę** dėl buvusios Krasnojarsko sr. Dauriskij r. Malaškos gyv. tremtinės sesers Emilijos (1933–2021) mirties.

Tikėjimas amžinu gyvenimu, tegu suteikia artimiesiems stiprybės.

LPKTS Rokiškio filialas

Rokiškio buvusių tremtinių choras „Vėtrungė“ ir vadovė

Mirus Jonui Liutkui, buvusiam aktyviam filialo nariui, nuoširdžiai užjaučiame vaikus, anūkus ir kitus artimuosius, su kuriais dalijamės netekties skausmu ir prisiminimais.

LPKTS Panevėžio filialas

Mirus 1941 m. Altajaus kr. tremtinei Bronislavai Jurkštaitei-Žukienei (1928–2021) nuoširdžiai užjaučiame dukterį Violetą, sūnų Antaną, jų šeimas, gimines ir artimuosius.

LPKTS Šilutės filialas

Skelbimas

Kovo 13 d. (šeštadienį) 14 val. numatomas LPKTS Šalčininkų filialo ataskaitinis-rinkiminis susirinkimas, kuris vyktų J. Sniadeckio g. 27-8.

Pasitikslinti informaciją skambinkite LPKTS Šalčininkų filialo valdybos pirmininkei Marytei Jaroščiuk, tel. 8 615 52 527.

Įsėkitės ramybėje

Arvydas Pranas Pyragas
1934–2021

Gimė Kauno aps., Pakuonio valsč., Kudirkos k. Augo gausioje 12 vaikų šeimoje. 1951 m. šeima išstremta į Tomsko sr. 1956 m. leista grįžti. Lietuvoje – nei darbo, nei registracijos, todėl šeima „išsitrėmė“ į Kazachstaną. 1963 m. Maskvos inžineriniame statybos institute įgijo statybos inžinieriaus specialybę. 1965 m. grįžo į Lietuvą, įsikūrė ir dirbo Šakiuose. 1991 m. išrinktas Šakių mst. tarybos deputatu ir pirmuoju tarybos pirmininku. 1995 m. įkūrus Šakių LPKTB, aktyviai dalyvavo jos veikloje. Sąjūdžio, Atgimimo metai, Baltijos kelias, dalyvauti šių įvykių sraute buvo jo gyvenimo tikslas ir esmė. Kovo 11-osios Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Akto paskelbimas – visų lūkesčių išsipildymas. 2012 m. išleido knygą „Išbučiuok man, vėjau, lūpas...“ 2017 m. išėjo LPKTB Šakių skyriaus ir LPKTS Šakių filialo sudarytas fotografijų albumas „To negalima pamiršti“. Arvydas Pyragas buvo pagrindinis šio albumo sumanytojas ir iniciatorius. Ilgai dar jo dvasios nepavyks išvilioti iš mįslingos Šakių auros. Šis kraštas – jo sielos tėvynė, tauriausias jo gyvenimo vėrinys. Sodyba, aviliai, samanotas akmuo visuomet primins jo gyvenimo baladę.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius ir liūdime kartu.

LPKTB Šakių skyrius

Pranė Paltarokaitė-Šumnauskienė
1942–2021

Gimė Pakruojo r., Devinerių k., valstiečių šeimoje, kurioje augo dukterys Zita, Pranutė ir Angelė bei jaunėlis Stasys. Tėvas Juozas buvo jauniausias artilerijos kapitono, vėliau partizanų vado Petro Paltaroko-Algimanto, brolis. Už partizanų rėmimą 1948 m. šeima išstremta į Krasnojarsko kr., Sovietsko r., Beretės k. Sunkios kelionės ir maisto stokos neatlaikė 1,5 metų Stasys – jį priglaudė šalta Beretės žemė. Visi kiti po Stalino mirties sugrįžo į Lietuvą. Pirmoji į Lietuvą grįžo Pranė, kai tik buvo leista nepilnamečiams. Baigusi technikos mokyklą, įsidarbino Pakruojo elektros tinkluose ir iki pensijos dirbo nelengvą, vyrišką elektromontuotojos darbą. Su sutuoktiniu Šumnausku užaugino tris dukteris.

Nuoširdžiai užjaučiame velionės dukteris, jų šeimas ir kitus artimuosius.

LPKTS Pakruojo filialas

Stanislovas Šleževičius
1937–2021

Gimė Raseinių aps., Šimkaičių valsč., Bliudžių k., ūkininkų Petronėlės ir Pranciškaus Šleževičių šeimoje, kurioje augo trys dukterys ir trys sūnūs. 1949 m. ištrėmė į Irkutsko sr., Taišeto r., Sujetichos k. Trėmimo metu Stanislovui buvo 11 metų. Rašant gimimo metus, Stanislovui per klaidą pridėjo dvejus metus, todėl į mokyklą jo nepriėmė. Išmoko dailidės amato. Dirbo Irkutsko statybos montavimo valdyboje, statė namus iš rąstų. 1957 m. grįžo į Lietuvą. 1958 m. rudenį paėmė į sovietų armiją. 1961 m. buvo išleistas į atsargą, grįžo ir apsigyveno Kuršėnuose, 1962 m. įsidarbino Daugėliuose. Lankė vakarinę mokyklą. Įgijo techniko elektriko specialybę. 1965 m. susituokė su Marija Veneranda Švataite. Užaugino du sūnus Egidijų ir Kazimierą. Pradėjus kurtis Sąjūdžiui ir LPKTS Kuršėnų filialui, Stanislovas su žmona tuoj pat įsijungė į šių organizacijų veiklą. Susikūrus buvusių tremtinių chorui „Tremties varpai“, pradėjo dainuoti šiame chore. Buvo Sausio 13-osios brolijos narys. Netekome aktyvaus, pareižingo, draugiško ir patriotiško, Lietuvą mylinčio žmogaus. Palaidotas Kuršėnų parapijos senosiose kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną Mariją Venerandą, sūnus Egidijų, Kazimierą, vaikaičius, brolių Joną ir artimus gimines.

LPKTS Kuršėnų filialas

Tremtinys ISSN 2029-509X
www.lpks.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

Įmonės kodas 300032645

Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,

Tel. (8 37) 323 204, 8 667 39218

Savaitraščio vadovė Audronė Kaminskienė
Techninė redaktorė Vesta Milerienė

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

2 spaudos lankai. Tiražas 1200 egz. Kaina 0,90 euro.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia (2021 m. skirta 14000 eurų)

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Ką „Miško broliams“ pasakytų Vanagas

(atkelta iš 1 psl.)

LR Vyriausybė 1992 m. A. Kentros puoselėjama „Miško brolių“ draugijai perdavė tik dabartinio pastato griuvėsius. Albinas Kentra, Vyčio Kryžiaus ordino kavaliereus, Laisvės premijos laureatas, siekdamas įprasminti žuvusių už Lietuvos laisvę atminimą, su talkininkais išvalė griuvėsių teritoriją, parengė statinio rekonstrukcijos projektą, rūpinosi užsienio lietuvių lėšų pritraukimu bei Vyriausybės parama, iš kurios „Miško brolių“ draugija pastatė visai naują Lietuvos laisvės kovų „Miško brolių“ draugijos pastatą.

Netrukus po to, kai draugijos lėšomis iškilo normalus pastatas, ir prasidėjo teisiniai procesai dėl nuosavybės teisių. Galiausiai teismas pripažino, kad pastato griuvėsiai draugijai buvo perduoti ne nuosavybėn, bet panaudai, todėl pastato įregistravimas yra neteisėtas. Ar egzistavo pastatas, kol buvo griuvėsiai? Ar tikrai pastatą perdavė? Bet sukūrus rezultatą – iš griuvėsių pastatytus rūmus, atsirado interesas draugiją išskelinti. A. Kentra teigia, jog, ekspertų vertinimu, draugija atkūrė 63,5 proc. pagrindinių konstrukcijų bei sukūrė 44,36 proc. naujo bendro ploto.

Neabejotinai Vanagas pasakytų: „Gana jau mūsų taurių partizanų nuogus kūnus privalkiojo. Gana juos prispardė, apspjaudė ir visokiais būdais išniekino NKVD ir istrubiteliai bei tautos išgamos“ (iš Vanago dienoraščio). Ir tikriausiai nusiviltų – ar už tokią Lietuvą partizanai paguldė savo galvas? Juk dažnai tik gražiai kalbame, kad jų kovą vertiname. Neretai institucijų sprendimai atskleidžia visai priešingą požiūrį bei savo valstybės savivertės nesuvokimą. Vanagas tikrai nesuprastų, kas vyksta šiandieninėje Lietuvoje, kai valstybėje nėra adekvataus istorinės atminties supratimo. Pats geriausias to neadekvataus istorinės atminties supratimo pavyzdys – teismo sprendimas partizaną Albiną Kentrą, kurio visa šeima dalyvavo (trys jo broliai partizanai žuvo) nepaprastai sunkioje kovoje už Lietuvos laisvę, iškelti su „Miško broliai“ draugija iš pastato. Kitaip sakant, „Miško broliai“, keliaukite atgal į mišką, nes jums ten vieta.

Paklausiau A. Kentros, kodėl draugija sutiko paimti visišką griuvėsius, kodėl nesirinko kitoje vietoje? Jis pasakė: „Šių griuvėsių niekas nenorėjo imti, nes čia nebuvo nei kanalizacijos, nei vandentiekio, nei stogo, nei daugelio sienų, bet mums šis pastatas buvo labai svarbus, nes būtent iš šio namo 1919 m. išėjo 100 savanorių ginti Tėvynės, ir todėl kilo mintis, kad savanoriai turi būti pagerbti ne tik Rasų kapinėse, bet ir atkūrus šį pastatą. Tai buvo mano gyvenimo tikslas, kad čia po vienu stogu galėtų rinktis visos nevyriausybines organizacijos, čia atvyktų iš visos Lietuvos buvę tremtiniai, partizanai, užsieniečiai, kad čia vyktų

renginiai, susitikimai, būtų skaitomos paskaitos“.

A. Kentra – kuklus, nepaprasto likimo šviesuolis, vienas tų, kurie neprarado tikėjimo ir pasitikėjimo Lietuvos praeitimi ir ateitimi. Jis visai Lietuvai žinomas kaip Vilniaus universiteto dvasia, Lietuvos Sąjūdžio ir Lietuvos karščiausių įvykių metraštininkas. Daug metų jis kaupė Lietuvos išsivadavimo bei laisvės kovų istorijos archyvą, kuriuo visada svajojo pasidalyti su visuomene tuomet, kai „Miško brolių“ rūmuose duris atvertų atviras visuomenei istorinės atminties centras su vaizdo ir dokumentų archyvu, biblioteka. Jo užfiksuotas Sausio 13-osios išvakarėse Spaudos rūmų šturmas iš televizijos ekranų pasiekė visą pasaulį. Tai buvo itin svarbus darbas, kaip ir jo 1990 m. kreipimasis į Vakarų valstybių vadovus. Puikiai mokėdamas keletą užsienio kalbų, dėl Lietuvos laisvės jis rašė laiškus Jungtinės Karalystės, Vokietijos, Japonijos vadovams, iš jų gavo ir atsakymus.

Net ir nesibaigiantys teismai iš A. Kentros šios vilties neatėmė, jis visas pastangas ir pajamas jau daugiau kaip dešimtmetį atiduoda šiam tikslui įgyvendinti – viso savo gyvenimo sumanymui, kuriame jis matė visų miško brolių įprasminimą. Paradoksalu, bet 2008 m. Lietuvos Seimas, skirdamas Albinui Kentrai Kalbos premiją, ją įvardijo: „Už atkūrimą iš griuvėsių Vilniuje, Labdarių g. 10/9, pastato, kuriame 1919 m. susirinkę savanoriai išėjo ginti Lietuvos nepriklausomybės; iniciatyvinės veiklos, trukusios daugiau kaip 15 metų, rezultatas – Lietuvos paveldo objektas, pritaikytas istorijos ir kultūros veiklai“. A. Kentra, prikėlęs pastatą iš griuvėsių, jam išlaikyti panaudojo ir gautą valstybės premiją.

Kai pirmą kartą 1979 m. per Vilniaus universiteto 400 metų jubiliejų teko pamatyti su vaizdo kamera A. Kentrą, nežinojau kas jis toks, bet man pasirodė, kad jis ypatingas žmogus. Per savo draugę, kuri studijavo VU vokiečių kalbą, sužinojau, kad tas ypatingas žmogus yra puikus dėstytojas Albinas Kentra. Tai tas pats dėstytojas, kuris įkūrė anglų kalbos audiovizualinį centrą, kuriame, įdiegus modernias technologijas, studentai galėjo mokytis šnekamosios anglų kalbos.

Albinas Kentra 1992 m. apdovanotas Sausio 13-osios atminimo medaliu, 1998 m. – Vyčio kryžiaus ordinu, o 2002 m. – Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu. 2008 m. už aktyvų rūpinimąsi Lietuvos istoriniu bei materialiuoju paveldu jam buvo įteikta Kalbos premija, 2010 m. buvo apdovanotas medaliu „Už nuopelnus Vilniui ir Tautai“. 2013 m. jam suteiktas Šilalės garbės piliečio vardas, 2016 m. įteikta Šv. Kristoforo statulėlė už gyvenimą, skirtą Vilniui, 2019 m. paskirta Laisvės premija.

Albinas gimė 1929 m. Gūbrių k., Šilalės apyl., Onos ir Juozapo šeimoje. Mama, gimusi Čikagoje, buvo šeimos šerdis, jai buvo labai svarbi Lietuvos istorija, ir, savaime suprantama, Lietuvos ateitis. Todėl labai sąmoningai pasirinko ne pasitraukti iš Lietuvos, o pasilikti ir ginti ją nuo okupacijų. Pasipriešinė dalyvavo visa šeima: keturi sūnūs tapo partizanais, dvi dukterys ir pati mama – ryšininkėmis. Mama surinko visus vaikus į būrį ir pasakė: „Turime priešintis, vis tiek Lietuva bus laisva“. Su savo vaikais po namu iškasė bunkerį, kuris taip ir nebuvo surastas. Namas buvo nacionalizuotas. Albinas buvo jauniausias. Būdamas 16 metų Šilalės krašto miškuose jis davė partizano priesaiką ir liko jai ištikimas per visus kankinimus, lagerį, sovietmetį.

Virtualus susitikimas „Lietuva, su gimtadieniu!“

Vasario 11 d. vyko virtualus susitikimas su Onuškio vaikų darželio „Boružiukų“ bei „Smalsiukų“ grupių ugdytiniais. Kadangi artėjo Vasario 16-oji, Lietuvos gimtadienis, tai ta proga ir nusprendėme kartu sukurti šventišką bei žaismingą popietę.

Susitikimą pradėjome eilėmis apie Lietuvą, kurias perskaitė bibliotekininkė. Visi kartu garsiai sveikinome Lietuvą su gimtadieniu! Vėliau buvo žaidimas „Balta pūga“.

Pasitelkę tokias priemones, kaip maišeliai, šiaudeliai ir putplasčio rutuliukai, sukėlėme tikrą audrą maišelyje. O jau kitame maišelyje siautė „Trispalvė pūga“ – geltona, žalia, raudona.

Ačiū vaikams už gražią dainelę Lietuvai ir šiltą pasibuvimą kartu.

Rima VOVERYTĖ

Trakų viešosios bibliotekos

Dusmenų filialo vyr. bibliotekininkė

moje. Mama, gimusi Čikagoje, buvo šeimos šerdis, jai buvo labai svarbi Lietuvos istorija, ir, savaime suprantama, Lietuvos ateitis. Todėl labai sąmoningai pasirinko ne pasitraukti iš Lietuvos, o pasilikti ir ginti ją nuo okupacijų. Pasipriešinė dalyvavo visa šeima: keturi sūnūs tapo partizanais, dvi dukterys ir pati mama – ryšininkėmis. Mama surinko visus vaikus į būrį ir pasakė: „Turime priešintis, vis tiek Lietuva bus laisva“. Su savo vaikais po namu iškasė bunkerį, kuris taip ir nebuvo surastas. Namas buvo nacionalizuotas. Albinas buvo jauniausias. Būdamas 16 metų Šilalės krašto miškuose jis davė partizano priesaiką ir liko jai ištikimas per visus kankinimus, lagerį, sovietmetį.

Negaliu patikėti, jog A. Kentra, iki šiol ne tik savo archyvą laikęs „Miško brolių“ rūmuose, bet ir pats prisiglaudęs jo nešildomame kambaryje bus išmestas į gatvę, nors pagal teismų nustatytus ekspertinius duomenis draugija atkūrė 63,5 proc. pagrindinių konstrukcijų bei sukūrė 44,36 proc. naujo bendro ploto. Nejaugi jam, sulaukus tokio garbingo amžiaus, vos bepaieinančiam Laisvės kovotojui, valstybės vardu bus taip „atsidėkota“ už jo nepalaužiamą valią, meilę tėvynei, troškimą ir aktyvų laisvės siekimą savo šaliai.

Paklausiau, ar A. Kentra tiki, kad laimės kovą ir „Miško broliai“ nebus išskeldinti iš šio pastato? Jis atsakė: „Aš tikiu. Kai mane teisė Rusijos tribunolas, man atnešė malonės prašymą, bet aš jo nesirašiau, nes žinojau, kad vis tiek kada nors būsiu laisvas. Tai yra laikmečio istorija. Pastato

„Miško broliai“ atstatymas yra labai svarbus ne tik Lietuvos žmonėms, bet ir užsieniečiams, kurie iki COVID-19 pandemijos nuolat atvažiuodavo ir aš jiems skaitydavau paskaitas ir rodydavau vaizdo medžiagą apie mūsų kovas už Lietuvos laisvę. Danijos Vyriausybės kvietimu ir aš nuolat važiuodavau skaityti paskaitų į Daniją apie Lietuvos Laisvės kovas“.

Grįžtant prie šiomis dienomis išleisto partizanų vado Adolfo Ramausko-Vanago dienoraščio minčių, ar jis galėtų patikėti, kad partizanų pasiaukojančios kovos šiandien, po trisdešimties atkurtos nepriklausomybės metų, valstybės mastu dar nesuvoktos ir nevertinamos?

Jeigu ne ši jų kova, juk nebūtų buvę net teisinio pagrindo mūsų laisvą valstybę atkurti 1990 metais. Vanagas ir tokios brandžios asmenybės kaip jis tikrai kažką sugalvotų ir imtųsi veikti, kad taip nebūtų. O savo dienoraštyje jis įrašė: „Siunčiam Aukščiausiam padėkos maldas, kad duoda mums tiek ištvermės ir kantrybės nešti šią sunkią pareigą ir prašome, kad kuo greičiau prašvistų mūsų Tėvynės laisvės saulutė, kad pamatytumėm vėl visi laisvą žmogų, savimi patenkintą ir trokštantį gyventi“.

Palinkėkime laisvės mohikanui Albinui Kentrai, kad kuo greičiau prašvistų išmintis ir valstybės žmonių protai, kad Lietuvos istorinei savivertei ir jos ateičiai neįkainojamos vertės idėjos sukurti informacinį centrą realizavimas būtų pilnai įgyvendintas, ir mielas Albinas užsiimtų kūrybiniu darbu, o ne varstytų teismų duris.